

פח 001034/08		בתי המשפט	
01/06/2009	תאריך:	בית משפט מחוזי תל אביב-יפו	
		כב' השופטת שרה דותן – אב"ד	בפני:
		כב' השופטת דליה גנות	
		כב' השופט שאול שוחט	

בעניין:

המבקשים

ע"י ב"כ עוה"ד יאיר מאק ואיתמר כהן

– נ ג ד –

1. מדינת ישראל – ע"י ב"כ עו"ד הרצמן

2. אורי וולפסון – ע"י ב"כ עו"ד נאוה דהאן

המשיבים

כב' השופט שאול שוחט:

החלטה

1. נגד המשיב 1 הוגש, ביום 09.07.08, כתב אישום (מתוקן) המייחס לו גרימת מותו של מר [REDACTED] ז"ל (להלן: "המנוח"), דייר שהתגורר עמו ב"בית שלו", קהילה שיקומית בה מתגוררים דיירים אשר סובלים מבעיות נפשיות.

2. המבקשים הם הורי המנוח.

3. עם תחילת משפטו של הנאשם, בטרם השיב לכתב האישום, התקבלה חוות דעת משלימה בעניינו. מחוות הדעת, מיום 24.04.08, עולה, בין השאר, כי הנאשם אינו מסוגל להבדיל בין טוב לרע ובין מותר לאסור ואינו מסוגל להבין את מהות האישום נגדו ואת הפסול במעשה המיוחס לו (להלן: "חוות הדעת"). לאור מסקנת חוות הדעת ביקשו ב"כ הנאשם וב"כ המאשימה, בישיבת יום 09.07.08, להפסיק את ההליכים נגדו ולהורות על אשפוזו. בהחלטה מאותה ישיבה נעתרנו למבוקש והורינו על הפסקת ההליכים נגד הנאשם ועל אישפוזו לפי סעיף 15(א) לחוק הטיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991.

4. ביום 04.02.09 הגישו המבקשים בקשה שכותרתה "בקשה מטעם נפגע עבירה לעיון בתיק בית המשפט". בבקשה עותרים המבקשים, כי יותר להם לעיין בחוות הדעת. המבקשים מפרטים בבקשה, כי רצונם לעיין בחוות הדעת נובע משום הצורך "לברר את נסיבות רציחתו (של בנם ש.ש.), ובעיקר הם מבקשים לדעת, מדוע הוחלט כי הרוצח (הגם שלא הורשע) לא יתן כלל את הדין על מעשהו הנורא" (ס' 6 לבקשה). המבקשים מציינים, כי בפיהם טענות קשות כלפי משרד הבריאות ומשרד הרווחה והם תוהים הכיצד זה אדם כה מסוכן לסביבתו וכה מדורדר מבחינה נפשית הופנה על ידי הרשויות למעון פתוח בלב העיר המיועד לבעלי מוגבלויות קלות (ס' 7 לבקשה). בישיבת יום 22.03.09 הרחיב ב"כ המבקשים וביקש לקבל את חוות הדעת לידי.

5. תגובות המשיבים לבקשה הוגשו בכתב ונשמעו בע"פ במסגרת ישיבת יום 22.03.09 ו-17.05.09. ב"כ המאשימה חזרה בה מעמדתה בכתב מיום 03.02.09 ובע"פ מיום 22.03.09

לפיה אין להתיר את העיון ובישיבה האחרונה (מיום 17.05.09) הביעה את עמדתה כי יש להתיר למבקשים את העיון בחוות הדעת (להבדיל מהעתקתה). מנגד, עמדתה העקבית של ב"כ הנאשם היא כי אין להתיר את העיון בחוות הדעת. מכאן הצורך במתן החלטה.

דיון

6. את בקשתם לעיין בחוות הדעת מבססים המבקשים, למעשה, על שני ראשים – האחד, חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001 (להלן: "חוק זכויות נפגעי עבירה") המקנה להם, לדידם, את הזכות לברר את נסיבות מותו הטרגיות של בנם וכן מה עומד מאחורי החלטת בית המשפט להפסיק את ההליכים נגד הנאשם; השני, לצורך בחינה אם עומדת להם עילה אפשרית להגשת תביעה אזרחית.

7. א. לראש הראשון – חוק זכויות נפגעי עבירה מקנה למבקשים, כבאים בנעליו של המנוח (סעיף 22 לחוק), זכות לקבל מידע על ההליך הפלילי (בכפוף לסייגים. ר' ס' 8 לחוק), זכות לעיין בכתב האישום (בכפוף לסייגים. ר' ס' 9 לחוק) וכן זכות לנוכחות בדיון הנערך בדלתיים סגורות (בכפוף לסייגים. ר' ס' 15 לחוק). החוק לא מונה בין זכויות נפגע העבירה את הזכות לעיין בחומר שהוגש לתיק בית המשפט וזכות זו בודאי לא נלמדת, באופן משתמע, מזכויות נפגעי העבירה שמניתי לעיל (לרבות מן הזכות לנוכחות בדיון. השוו ס' 5 לפסק דינו של השופט גולדברג בע"פ 7528/95 פנחס הלל נ' מדינת ישראל, פ"ד (3) 89). גם אם אין לומר כי הזכויות המפורטות בחוק זכויות נפגעי עבירה, שנועדו לאפשר מעורבות נפגעי העבירה בהליך הפלילי, מהוות רשימה סגורה וכי החוק קובע הסדר שלילי באשר לזכות העיון בחומרים שהוגשו לבית המשפט במסגרת ההליך הפלילי – הרי אם קיימת מכוח החוק זכות עיון בחומרים שהוגשו בפני בית המשפט (ומותר אני סוגייה זו בצריך עיון) צריכה היא להגשים את תכליתו של החוק. כך לדוגמא, חוק זכויות נפגעי עבירה מקנה בידי נפגעי העבירה זכות להביע עמדתם ולהשפיע על קבלת החלטות מסוימות במסגרת ההליך הפלילי - לעניין עיכוב הליכים (ס' 17 לחוק), הסדר טיעון (ס' 17 לחוק), דיון בפני ועדת שחרורים (ס' 19 לחוק) וחנינה (ס' 20 לחוק). ניתן להניח כי אם לצורך שכזה יפנה נפגע העבירה בבקשה מנומקת לבית המשפט לעיין בחומר מסוים שהוגש בפניו על מנת שיוכל להביע את עמדתו (לפי זכותו הקנויה בחוק זה) בצורה מושכלת – תוכל בקשתו להיות נסמכת על החוק ותכליתו. לא כך במקרה עסקינן: ההליך הפלילי נגד הנאשם הופסק קרוב לחצי שנה בטרם הוגשה הבקשה וממילא גם לגישת המבקשים הבקשה לעיון בחומר לא נועדה לצורך הבאת עמדתם או השפעה על ההליך הפלילי שנוהל. בישיבת יום הופסקו ואינם מבקשים לחדשם והצורך שלהם בעיון בחוות הדעת הוא רק לצורך שקילת פתיחה בהליך אזרחי (עמ' 3 ש' 24-25 לפרוט').

ב. לראש השני – ההלכה המנחה בסוגייה היא ללא ספק זו שנקבעה על ידי בית המשפט העליון בע"פ 7528/95 פנחס הלל נ' מדינת ישראל, פ"ד (3) 89 (להלן: "פרשת הללי"). מפרשת הלל למדנו, כי עניינה של משפחת הקורבן להיפרע על נזקיה עקב מות המנוח – אינטרס לגטימי הוא, אלא שמול אינטרס זה עומדת זכות ההגנה על הפרטיות של הנאשם המעוגנת בחוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981. בפרשת הלל סברה דעת הרוב (השופטים מצא וקדמי) כי האינטרס של משפחת הקורבן לעיון בחוות הדעת הרפואית המתנייחת למצבו הנפשי של הנאשם, לצורך בחינה אם לפתוח בהליכים משפטיים אזרחיים, גבר באותן נסיבות על הפגיעה בפרטיותו של הנאשם. השופט גולדברג, בדעת מיעוט, שקל את אותם השיקולים שהנחו את דעת הרוב, אך סבר כי באיזון ("האנכי" לגישתו), בין ההגנה על הפרטיות של הנאשם לבין עניינה של משפחת המנוח לקבלת המידע, נוטה מאזן הנוחות לעבר העדפת זכות הנאשם לפרטיות.

8. א. לאחר ששקלתי את השיקולים שהנחו את בית המשפט העליון (הן דעת הרוב והן דעת המיעוט) בפרשת הלל, תוך יישומם על נסיבות המקרה עסקינן, סבורני, כי במקרה דנן יש להעדיף את האינטרס הלגטימי של המבקשים לבחון את הנתונים הרלבנטיים לצורך הגשת תביעה אזרחית על פני הפגיעה בפרטיות הנאשם וכפועל יוצא להתיר את העיון בחוות הדעת.

ב. חוות הדעת בה מבוקש העיון נוגעת אמנם, ברובה, במצבו של הנאשם לאחר שנפתח נגדו ההליך הפלילי ונועדה, בראש ובראשונה לצורך הבחינה אם הנאשם כשיר לעמוד לדין אם לאו. ברם, אם היתה חוות הדעת נוגעת אך לשם בחינת כשירותו של הנאשם לעמוד לדין – לא היה מקום להתיר את העיון בה מאחר שממילא אינה יכולה לתרום למבקשים לצורך הלגטימי לגביו מבקשים הם את העיון. בענייננו, חוות הדעת נתבקשה גם לבחינת מצבו של הנאשם לעת ביצוע העבירה, והיא כוללת התייחסות מפיו למיחוס לו בכתב האישום וכן התייחסות של כותבת חוות הדעת באשר למצבו הנפשי לעת ביצוע העבירה. אין בדעתי לבחון אם יש במידע האמור בחוות הדעת כדי לסייע למבקשים להגיע להחלטה מושכלת אם בידם עילה להגשת תביעה אזרחית. ב"כ הנאשם ציינה בטיעוניה בע"פ בישיבת יום 17.05.09 כי **"חומר החקירה המשטרתי שהיה זמין להם (למבקשים ש.ש.), נותן נתונים רבים לגבי הליכים רפואיים שנקטו כלפי מרשי לפני האירוע והחומר מדבר בעד עצמו ויכול להעלות תהיות כלפי רשויות/מוסדות בטיפול בו"** וכי לצורך ביסוס תביעה נגד מרשה או נגד גורם אחר אין חובה על המבקשים, כתובעים פוטנציאליים, לעיין בחוות הדעת האמורה (עמ' 2 שי 16-13 לפרוט'). טיעון זה היה יכול להיות יפה ובעל משקל לו היה יכול ב"כ המבקשים להתייחס אליו (אלא שלא יכול היה לעשות כן מאחר שחוות הדעת נשוא הבקשה מעולם לא הובאה בפניו, ומכאן הבקשה לעיון בה) או אם יכול היה בית המשפט לבחון אותו במאזן השיקולים (אלא שזאת נמנע מבית המשפט מאחר שחומר החקירה המשטרתי שהיה בפני המבקשים לא הובא בפני בית המשפט ועל כן נבצר מבית המשפט לבחון מה כולל חומר זה ואם יש בחוות הדעת בה מבוקש העיון כדי להוסיף עליו לצורך לשמו מבוקש העיון). מה שניתן לומר לבטח לגבי טיעון זה - יש בו כדי לקעקע את עמדת ב"כ הנאשם באשר למשקל שיש ליתן בנסיבות המקרה דנן לפגיעה בזכות הפרטיות של הנאשם כתוצאה מאותו העיון. בטיעוניה לא הצביעה ב"כ הנאשם על נזק כלשהו שעלול להיגרם לנאשם, בשלב זה בו לגישה כבר נחשף חומר רב הנוגע למצבו הנפשי מהעיון המבוקש.

ג. מכך שברשות המבקשים מצוי כבר מידע רב (כך לגישת ב"כ הנאשם) אודות מצבו הנפשי של הנאשם מייד לאחר ביצוע המעשים המיוחסים לו, שמצבו הנפשי של הנאשם למועד הפסקת ההליכים הפליליים נגדו ברור וידוע ושמצבו הנפשי של הנאשם סמוך למועד בו ביצע את המעשים המיוחסים לו לא נסתר מעיני המבקשים או בכלל (כתב האישום, שכאמור הובא לעיני המבקשים ולהם זכות לעיון בו אף מכוח חוק נפגעי עבירה, מפרט כי הנאשם התגורר ביחד עם בנם המנוח באותה קהילה שיקומית לדיירים הסובלים מבעיות נפשיות) מתחייב כי היענות לבקשה לעיון לא תסב לו אלא פגיעה קלה, אם בכלל.

9. לאור כל הנימוקים לעיל אמליץ לחברותיי לקבל את הבקשה ולהתיר את העיון והעתקה (צילום) של חוות הדעת, על ידי ב"כ המבקשים תוך הטלת מגבלה על המבקשים ובא כוחם לא לעשות בחוות הדעת שימוש אלא למטרה שלשמה הותרה מסירתה לידם – לשקול אם יש מקום להגשת הליך אזרחי.

שאל שוחט, שופט

כב' השופטת שרה דותן – אב"ד:

אני מסכימה.

שרה דותן, שופטת
אב"ד

כב' השופטת דליה גנות:
אני מסכימה.

דליה גנות, שופטת

סוף דבר:

הבקשה מתקבלת ואנו מתירים עיון והעתקה של חוות הדעת, על ידי ב"כ המבקשים תוך הטלת מגבלה על המבקשים ובא כוחם לא לעשות בחוות הדעת שימוש אלא למטרה שלשמה הותרה מסירתה לידם – לשקול אם יש מקום להגשת הליך אזורחי.

המזכירות תשלח העתק ההחלטה לב"כ הצדדים בדואר.

ניתנה היום 01.06.09 בהעדר הצדדים.

שאל שוחט, שופט	דליה גנות, שופטת	שרה דותן, שופטת אב"ד
----------------	------------------	-------------------------